

NEBEZPEČNÉ LÁTKY: BUĎ INFORMOVANÝ, HODNOŤ A CHRÁŤ

Priemyselné čistenie

www.chemicalscampaign.eu

Hodnotenie rizík pri používaní
nebezpečných chemikálií

SLIC
Senior Labour
Inspectors
Committee

Financované úniou

Úvod

Priemyselné čistenie predstavuje dynamický sektor, ktorý v súčasnosti zaznamenáva ekonomický rast a pozostáva z malých firiem, ktoré zamestnávajú menej ako 10 zamestnancov. Čistenie sa najčastejšie vykonáva mimo riadneho pracovného času a to najmä v skorých ranných hodinách alebo neskoro večer, či v noci.

Pracovníci sú často zamestnávaní na skrátený pracovný úväzok a na dobu určitú a v mnohých prípadoch majú zároveň niekoľko zamestnaní, čo zvyšuje ich riziko ochorenia.

Ako majú zamestnávateľia hodnotiť riziko vyplývajúce z expozície zamestnancov pri práci a rozhodnúť o potrebných preventívnych opatreniach?

1. Identifikácia nebezpečných chemických faktorov a posudzovanie rizika vyplývajúceho z ich používania na pracoviskách
2. Výber vhodných preventívnych a ochranných opatrení, ktoré je potrebné aplikovať,
3. Preverenie týchto opatrení, či sú dostatočné a zároveň zistenie, či po ich prijatí nevznikli iné, nové riziká

AKÉ OPATRENIA?

Prednostne sa musia aplikovať kolektívne opatrenia, organizačné opatrenia a v poslednom rade osobné ochranné pracovné prostriedky (OOPP).

Ako sa implementujú kolektívne ochranné opatrenia?

- výberom vhodných pracovných prostriedkov.

POZNÁMKA

Pri návrhu pracovných prostriedkov, je potrebné sa uistiť, že bezpečnostné požiadavky vzťahujúce sa naňho boli v celom rozsahu uplatnené.

Ako organizovať prácu v súvislosti so znižovaním alebo eliminovaním rizík?

- Zredukovaním doby expozície zamestnancov chemickým faktorom, znížením počtu exponovaných zamestnancov, znížením doby expozície, odstránením rizík z priestorov, kde sa nebezpečné chemické faktory vyskytujú a zabezpečením ich vhodného skladovania.

Aké druhy osobných ochranných pracovných prostriedkov majú byť použité?

- Predovšetkým si je potrebné uvedomiť, že OOPP sa aplikujú vždy len ako dodatočné, pomocné opatrenia. Najlepším riešením je, keď sa ich používanie môže vylúčiť aplikovaním kolektívnych technických a organizačných opatrení.
- Existuje mnoho druhov OOPP ako napríklad masky, rukavice, okuliare, zástery, ochranné pracovné odevy a pracovnú obuv. Je potrebné zohľadniť informácie na etiketách výrobkov a informácie uvedené v kartách bezpečnostných údajov.

Existuje dokumentácia, ktorá obsahuje potrebné údaje o látkach?

- Podrobnejšie informácie o výrobkoch nájdete v kartách bezpečnostných údajov, ktoré poskytuje dodávateľ látky. Tam nájdete aj informácie o klasifikácii. **Prečítajte si ich pozorne!**

Akým rizikám sú vystavení pracovníci pri vykonávaní priemyselných čistiacich prác?

Existuje mnoho rôznych rizík, ktoré závisia od čistiaceho prostriedku ako aj látok nachádzajúcich sa na pracovisku, ktoré je čistené. Teda chemické čistiace prostriedky a aj látky, ktoré sú čistené, predstavujú riziko expozície zamestnancov.

Najviac nebezpečné látky sú:

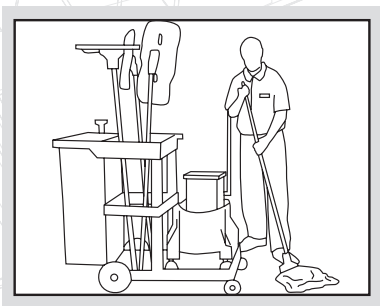
Hydroxid sodný. Veľmi žieravá látka, ktorá spôsobuje poleptanie pokožky a sliznice dýchacích a tráviacich ciest. Môže tiež spôsobiť trvalé poškodenie očí, oslepnutie, zápal spojiviek a znečitlivenie rohovky. veľmi nebezpečný je v prípade požitia a tiež pri kontakte s pokožkou a pri vdýchnutí.

Peroxid vodíka. Je veľmi dráždivý na oči a na tráviaci trakt. Po vdýchnutí môže spôsobiť podráždenie membrány a dýchacích ciest. Pri kontakte s očami môže spôsobiť podráždenie a poleptania alebo slzenie.

Upozornenie

Vždy keď je to možné, nahradte výrobky obsahujúce nebezpečné látky, látkami menej nebezpečnými alebo látkami, ktoré nie sú nebezpečné.

Pracovníci vykonávajúci čistiace práce môžu byť tiež vystavení iným nebezpečným chemickým faktorom a to najmä pri nasledovných činnostiach:

- odstraňovanie
- odstraňovanie prachu a ...
- čistenie priemyselných zariadení

Pracovníci môžu byť tiež vystavení nebezpečným látkam, ktoré môžu vzniknúť pri zmiešaní navzájom nebezpečných látok (tzv. látok nekompatibilných).

Zamestnávateľ nie je jediný kto je zodpovedný za posudzovanie rizík zamestnancov na pracovisku. V prípade, že sú čistiace práce vykonávané dodávateľskou firmou, je povinný sa uistiť, že zamestnanci sú chránení aj pred rizikami vyskytujúcimi sa v zmluvnej firme.

Aké princípy sa majú uplatniť v súvislosti s posudzovaním rizík?

Základným princípom je odstránenie (eliminácia) rizík. To znamená, že zamestnávateľ je povinný nahradiť nebezpečné látky za látky menej nebezpečné. Táto povinnosť sa uplatňuje v prípade, že je to možné po technickej alebo ekonomickej stránke.

Keď čistiace prostriedky obsahujú nebezpečné chemické faktory, je zamestnávateľ povinný posudzovať rizika vzhľadom na zdravie zamestnancov so zameraním najmä na

- nebezpečné vlastnosti chemikálií (pozri označovanie)
- všetko dostupné informácie týkajúce sa ochrany zdravia a bezpečnej manipulácie poskytované dodávateľom látky
- úroveň druh a dobu expozície
- pracovné podmienky súvisiace s používaním chemických faktorov a na ich množstvo
- maximálny expozičný limit
- hodnotenie prijatia opatrení alebo na potrebu ich uplatnenia
- výsledky zdravotného dohľadu

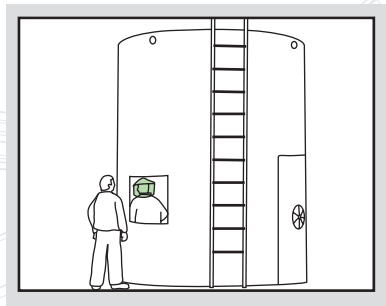
Riziko posudzované vzhľadom na prítomnosť nebezpečných chemikálií by malo byť posúdené vzhľadom na možné vdýchnutie, absorpciu cez pokožku a oči, vzhľadom na možné požitie a tiež vzhľadom na riziko požiaru a výbuchu.

Hierarchia opatrení na ochranu zamestnancov pred rizikami

	Eliminácia (odstránenie) alebo zníženie rizika používaním menej nebezpečných látok.
	Zabráňte kontaktu zamestnancov s chemikáliami výberom pracovných postupov so zníženým uvoľňovaním plynov, výparov alebo pár (napríklad používajte uzatvorené systémy, ktoré zabránia vdychovaniu látok alebo priamemu kontaktu látok s pokožkou). Je potrebné vybrať vhodné pracovné prostriedky a vykonávať na nich údržbu tak, aby boli zachované v prevádzky bezpečnom stave.
	Účinné miestne (lokálne) odsávanie unikajúcich nebezpečných chemických faktorov umiestnené priamo pri zdroji ich úniku.
	Používanie celkového vetrania v spojení s lokálnym odsávaním pri zdroji rizika (odsávaný kontaminovaný vzduch musí byť dopĺňaný prívodom čistého vzduchu).
	Používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov (napríklad ochranné rukavice, odev, ochrana dýchacích ciest) na doplnenie kolektívnych opatrení uvedených vyššie.

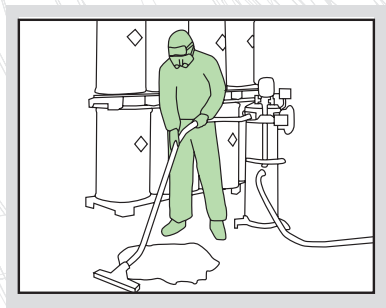
Osobitná pozornosť musí byť venovaná čisteniu uzatvorených priestorov!

Čistenie, ktoré sa vykonáva v uzatvorených priestoroch ako napríklad v sudoch, cisternách a pod., musí byť vykonávané pod stálym dohľadom pracovnej skupiny, ktorá sa nachádza mimo uzatvorený priestor, ktorá je v stálom kontakte s pracovníkmi vykonávajúcimi práce v týchto priestoroch. Je potrebné stále externé monitorovanie kvality pracovného prostredia v uzatvorenom priestore.

Pracovníci môžu vykonávať čistiace práce až po tom, ako im boli poskytnuté špeciálne inštrukcie a špeciálny zácvik, ktorý by im umožňoval vykonávať tieto práce bezpečne.

Ako správne vybrať vhodné osobné ochranné prostriedky?

Informácie o osobných ochranných pracovných prostriedkoch (OOPP) sú uvedené v kartách bezpečnostných údajov jednotlivých čistiacich prostriedkov, ktoré sú výrobcovia alebo dovozcovia chemikálií povinní vypracovať a dodať spolu s chemikáliou. Napríklad pri práci s hydroxidom sodným sú v KBÚ odporúčané rukavice z PVC alebo neoprénu.

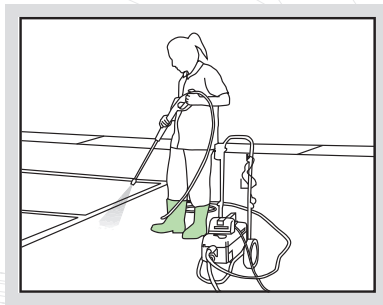
Rukavice a iné druhy OOPP musia byť vybrané a používané vzhľadom na vlastnosti výrobku a subjektívne potreby pracovníka.

Informovanie a oboznamovanie zamestnancov.

Aby zamestnanci a ich zástupcovia pre BOZP boli dostatočne chránení, je potrebné ich informovať o rizikách na ich bezpečnosť a zdravie a o tom aké opatrenia sú nevyhnutné na zníženie alebo eliminovanie rizík. Je nevyhnutné, aby sa opatrenia, ktoré boli prijaté, kontrolovali.

Zamestnanci by mali byť informovaní jednoduchým, jasným a zrozumiteľným spôsobom. Všetci pracovníci, najmä externí (zamestnanci dodávateľskej firmy) majú byť informovaní o

rizikách, ktorým sú vystavení. Preto pri uzatváraní zmluvy, je potrebné aby dodávateľská firma vykonávajúca čistiace práce vykonala nasledovné:

- vyberala dodávateľské firmy na základe ich kvality, nie na základe ceny,
- hodnotila vykonávanie čistiacich prác nezabúdajúc pri tom na špecifické expozície a nebezpečenstvá o ktorých títo pracovníci musia byť informovaní,
- určila preventívne opatrenia, ktoré majú byť prijaté, čiže identifikovala konkrétne úlohy pri čistení,
- boli poskytnuté dostatočné informácie všetkým zainteresovaným, najmä tým, ktorý budú vykonávať čistiace práce dodávateľsky

Vnímajte nebezpečné chemické faktory

Vnímanie je prvým krokom pri činnostiach spojených s prítomnosťou chemických faktorov.

Po dodaní suroviny je potrebné:

- identifikujte, registrujte a monitorujte jej príjem
- skontrolujte stav obalov (čo sa týka ich prípadného poškodenia alebo správnosti označovania chemických látok a zmesí)
- skontrolujte informácie na obaloch
- oboznámte sa s informáciami uvedenými v kartách bezpečnostných obaloch výrobku.

Aký význam má označovanie?

Všetky nádoby obsahujúce nebezpečné látky alebo zmesi musia byť označené

Označenie musí byť čitateľné a musí obsahovať nasledovné informácie:

- názov výrobku
- identifikačné údaje výrobcu
- identifikačné údaje o dovozcovi, distribútorovi
- R vety
- S vety
- bezpečnostné symboly a slovné označenia.

Ako čítať informácie uvedené na označení (etikete)?

Identifikácia nebezpečenstva (v súlade s chemickým zákonom)

Poznámka: okrem symbolov, ktoré označujú látky toxické, nebezpečné pre zdravie a dráždivé, tiež symboly, ktoré označujú látky karcinogénne, mutagénne, škodlivé pre reprodukciu, sú charakterizované aj prostredníctvom R viet.

IDENTIFIKÁCIA VÝROBKU (látky alebo zmesi)

ZLOŽENIE

Zoznam látok, ktoré obsahuje zmes, je uvedený v závislosti od ich množstva a toxicity.

SLOVNÉ OZNAČENIE RIZIKA (R-vety)

v zmysle výnosu
MH SR č. 3/2010

SLOVNÉ OZNAČENIE NA BEZPEČNÉ POUŽITIE (S-vety)

v zmysle výnosu
MH SR č. 3/2010

R11-23/25
Mimoriadne horľavý
Toxický pri vdýchnutí a po požití

S7-16-24-45
Uchovávať nádobu tesne uzatvorenú
Uchovávať mimo dosahu zdrojov zapálenia – Zákaz fajčenia
Zabráňte kontaktu s pokožkou
V prípade nehody alebo ak sa necítite dobre, okamžite vyhľadajte
lekársku pomoc (ak je to možné, ukážte označenie látky alebo zmesi)

ABCD-33
Obsahuj...

XXX Plc
ul. ABY
Tel: ...

Identifikácia osoby, ktorá
uviedla látku na trh
(meno, sídlo, telefónne číslo)

Ktoré symboly sa používajú pri označovaní?

Nebezpečenstvo je v Európe identifikované v zmysle prílohy II 67/548/EEC

1

2

3

4

5

6

7

8

1 - Veľmi horľavé (F) a
Mimoriadne horľavé (F+)

2 - Toxické a veľmi toxické

3 - Žieravé (C)

4 - 4. Oxidujúce (O)

5 - Škodlivé (Xn)

6 - Dráždivé (Xi)

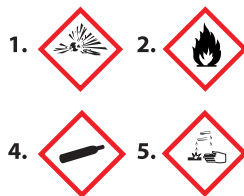
7 - Výbušné (E)

8 - Nebezpečné pre životné prostredie

Globálny harmonizačný systém pre označovanie a klasifikáciu zavádza odlišné symboly, ktoré sa budú používať pre označovanie látok. Oboznám sa s bližšími informáciami o novom označovaní a klasifikácii látok a zmesí.

Fyzikálne nebezpečenstvo

- 1 – výbušný/ samovoľne reagujúce látky a zmesi/ organické peroxidy
- 2 – horľavý/samovoľne reagujúce látky a zmesi/ pyrotechnický/ samozápalný/uvoľňujúce horľavé plyny/organické peroxidy
- 3 – oxidujúci /podporujúci horenie
- 4 – plyn pod tlakom
- 5 – žieravé.

Nebezpečenstvo poškodenia zdravia

- 1 – akútna toxicita
- 2 – dráždivý/dráždivý pre kožu/ akútna toxicita/ narkotické účinky/ /dráždi dýchacie cesty
- 3 – karcinogénny/podráždenie dýchacích ciest/toxický pre reprodukciu /špecifická organická toxicita/mutagénny/toxický pri vdýchnutí
- 4 – žieravý

Nebezpečenstvo pre životné prostredie

- 1 – nebezpečný pre životné prostredie

To boli len príklady nového značenia.

Je potrebné si osvojiť informácie o novom značení a jeho význame.

Čo sú to karty bezpečnostných údajov?

Karty bezpečnostných údajov umožňujú zistiť, že ktoré nebezpečné chemické faktory sa nachádzajú v používaných výrobkoch a pomáhajú pri posudzovaní rizík na pracoviskách, na ktorých môžu byť zamestnanci exponovaní týmto faktorom pri práci.

Pri dodávaní nebezpečných látok a zmesí alebo predtým ako sú tieto látky dodané, je každý výrobca, dovozca alebo distribútor povinný poslať používateľovi karty bezpečnostných údajov, ktoré obsahujú údaje potrebné na ochranu zdravia a pracovného prostredia. Informácie v kartách bezpečnostných údajov musia byť vyhotovené v jazyku členského štátu EÚ na ktorom sa pracovisko nachádza. **V prípade, že to tak nie je, kontaktujte výrobcu alebo dovozcu vašich chemikálií.**

Bližšie informácie vám môžu byť poskytnuté u koordinátora tejto kampane za Slovenskú republiku:

Ing. Daniela Gecelovská, Národný inšpektorát práce
Masarykova 10, 040 01 Košice

e-mail: daniela.gecelovska@ip.gov.sk

telefón: 055 7979 918

alebo na všetkých miestne príslušných inšpektorátoch práce.